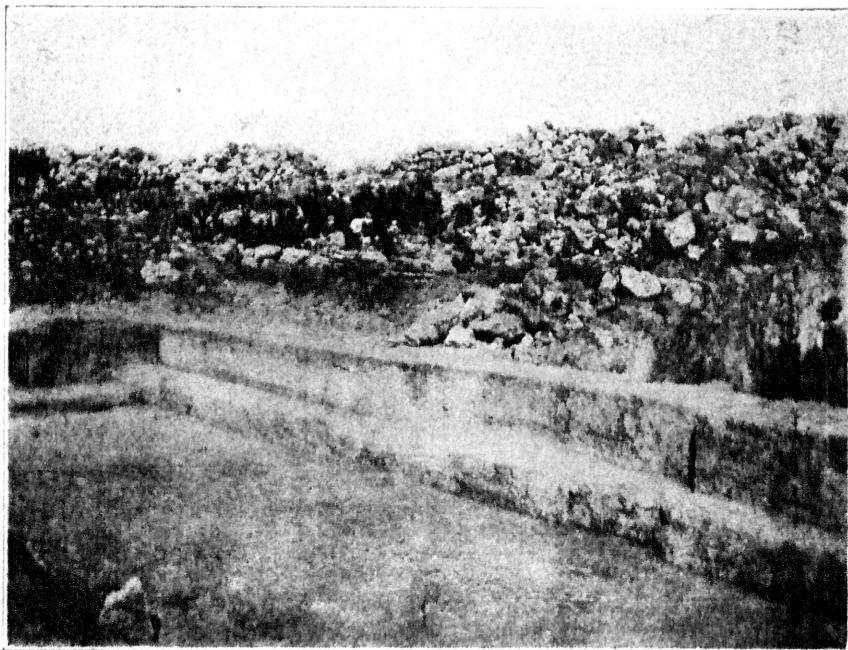

ΑΝΑΣΚΑΦΑΙ ΕΝ ΜΑΛΙΟΙΣ ΤΗΣ ΚΡΗΤΗΣ

Τὸ ὑπὸ ἔρευναν ἐν Μαλίοις ἀνάκτορον κατέχει πολὺ μεγαλυτέραν ἔκτασιν ἢ τὸ ὑπὸ τῆς Ἀρχ. Ἐπαιρεῖς πρὸ ἐτῶν ἀγορασθὲν ἔδωρος, διὰ ταῦτα περιωρίσθην κατ' ἀνάγκην εἰς δοκιμαστικὰς μᾶλλον ἀνασκαφάς.

Οὐχ ἡτον ἡ μέχρι τοῦτο ἐργασία ἔδειξεν, ὅτι εύρισκόμεθα πρὸ ἀνακτόρου εὑρυτάτου μετομιγωκῆς ἐποχῆς.

Εἰκόνα 1.

Διὰ 8—10 ἐργατῶν ἐργάζεταις ἐπὶ τρία δεκαπεντήμερα ἀπεκάλυψε πολλὰ μέρη τῶν ἐξωτερικῶν τοίχων τῶν ἀνακτόρων. Τὸ ἀποκαλυφθὲν τιμῆμα τοῦ πρὸς δυσμιὰς τοίχου εἶναι ἐκτισμένον διὰ μεγάλων ξεστῶν λίθων, εἴδους ἀτθετολίθου ἢ πώρου λίθου περιέχοντος πολλὴν ἄμμιον καὶ διὰ τοῦτο καλούμενον ὑπὸ τῶν ἐγχωρίων **ἄμμοις** (εἰκ. 1).

Αἱ ἀρμογαὶ τῶν λίθων ἀκριβέσταται. Καίτοι δὲ τὸ πρόσωπον αὐτῶν εἶναι ἐπιμελῶς ἔξεσμένον, οὐχ ἡτον ἐκκλύπετο διὰ χρίσματος ἀσθέτου. "Εἶδομεν παρὰ τοὺς πόδας τοῦ τοιχοῦ γύρω ὑπάρχει εὐθυντηρίζ. Πρὸ ταύτης δὲ πλακόστρωτον ἐκ πλακῶν ἀκανθογίστων.

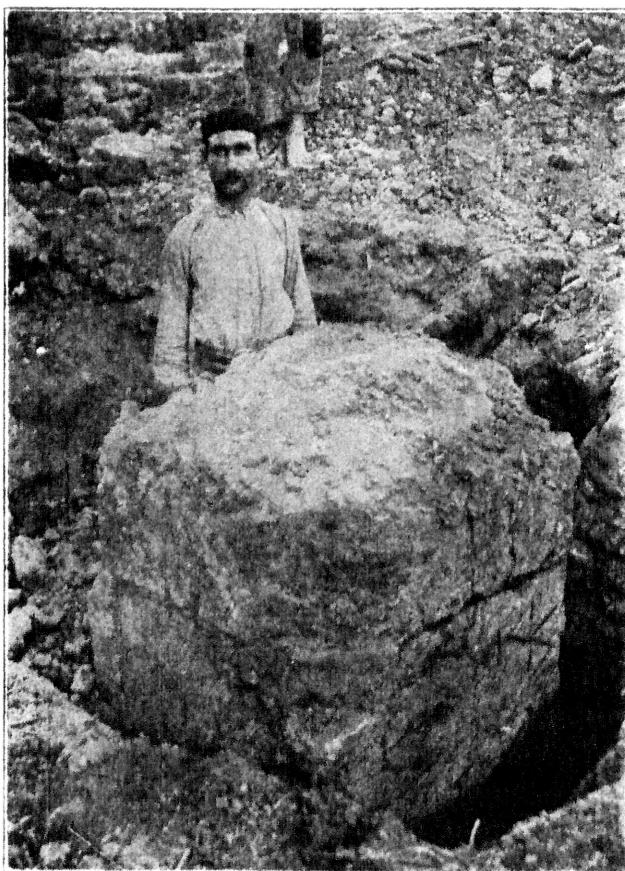
"Ἐπίσης ἀπεκκλύψκμεν μέρος τοῦ πρὸς νότον (εἰκ. 2. καὶ 6) ἐξωτερικοῦ τοιχοῦ, ἐπίηγς ἐπιμελοῦς ἐργασίας μετ' εὐθυντηρίας παλὺ στενῆς (0,05 μ.).

Εἰκὼν 2.

"Ἐπίσης ἀπεκκλύψκμεν καὶ μέρος τοῦ πρὸς βορρᾶν ἐξωτερικοῦ τοιχοῦ. Οἱ ἐξωτερικοὶ τοίχοι παρουσιάζουσι παντοῦ τὰς συνήθεις εἰς τὰ Μινωϊκὰ κτίρια προεξοχάς. Ἐφ' ὅσον φαίνεται μέχρι τούτῳ τὸ ἀνάκτορον οὐκ εἶχε μῆκος μεγαλύτερον τὴν 80 μέτρων. Οἱ ἀριθμοὶ δημώς οὖτοι δεικνύουσι μόνον τὸ ἐλάχιστον δριον τῆς ἐκτάσεως τὴν ἀγακτόρων, διότι τῶν

μὲν ἄλλων πλευρῶν μέρη μόνον ἀπεκαλύψαμεν, τὴς δὲ ἀνατολικῆς πλευρᾶς ἔχοντας καὶ ταῦτα οὐχὶ βέδαια. Πλὴν τῶν περιφερεικῶν τούχων μεγάλων καὶ παχυτάτων, ἐνιακοῦ μέχρι δύο μέτρων καὶ 30 ἑκατοστῶν ἀπεκαλύφθη ἐπίσης τὸ ἀνώτερον.

Εἰκόνα 3.

ρον μέρος τετραγώνου στήλης, ἵστημαστη πλευρὰ ἐν μέτρον, εἶναι δηλ. διπλασία σχεδὸν τῶν ἀναλόγων στηλῶν ἐν Κνωσῷ. Ἐπὶ τῆς πρὸς βορρᾶν παρειᾶς εἶναι κεχαρχυμένον τὸ σημεῖον τοῦ διπλοῦ πελέκεως (εἰκ. 3).

Πανταχοῦ εὑρίσκομεν διεσπαρμένα μεταξὺ τῶν χωμάτων τεμάχια κονιάματος ἀσβέστου, κεχρωματισμένου δι' ἔρυθροῦ διαφόρων ἀποχρώσεων καὶ σπανιώτερον δι' ἄλλων χρωμάτων.

Εὑρέθησαν καὶ τεμάχια φέροντα ἵχνη τοιχογραφίας, ἀλλὰ πολὺ μικρά. Ἀξια σημειώσεως είναι δύο μικρὰ τεμάχια κονιάματος ἐκ τοιχογραφίας ἀναγλύπτου, χρώματος πρασίνου.

Οἱ τοῖχοι, ἐφ' ὅσον φαίνονται ἐκ τῶν μέχρι τοῦδε ἀποκαλυφθέντων μερῶν, εἰσὶν ὥρκοδομημένοι ὡς ἔξης : Εἰς τὰ χαμηλότερα μέρη οἱ ἐξωτερικοὶ τοῖχοι εὐθὺς ἐπὶ τῆς θεμελιώσεως ἐκτίζοντο διὰ μεγάλων ἔστων λίθων καταλαμβανόντων τὸ γῆμισυ ἢ τὰ δύο τρίτα τοῦ πάχους αὐτῶν, τὸ δὲ διπλοίοιπον τοῦ τοίχου πρὸς τὰ ἔσω συνεπληροῦντο διὰ λιθοδομῆς ἐκ λίθων λογάδων μετ' ἀφθόνου πηλοῦ.

Συνήθως ὑπάρχει εἰς δόρμος ἔστων λίθων μεγάλων, σπανιώτερον δύο ἢ καὶ τρεῖς τοιοῦτοι. Ἐξωτερικῶς οἱ τοῖχοι ἔχουσιν εὐθυντηρίαν, οὐχὶ ἵσου πάχους εἰς πάσας τὰς προσόψεις τῶν ἀνακτόρων. Εἰς τὴν δυτικὴν πρόσοψιν ἢ εὐθυντηρία, ἔχουσα πλάτος 0,45 περίπου καὶ ἵσον ὅψις ἀπὸ τοῦ πλακοστρώτου τῆς αὐλῆς ἡδύνατο νὰ χρησιμεύῃ καὶ ὡς πρόχειρον κάθισμα.

Εἰς τὸν νότιον τοῖχον προέχει μόλις 0,05. Ἡπὲρ τοὺς ἔστους λίθους ἢ οἰκοδομὴ ἔξηκολούθει διὰ μικρῶν λίθων καὶ μεγάλων ὥμην πλίνθων.

Κατὰ τὴν πυρκαϊάν, ἥτις ἀπετέφρωσε καὶ τὰ ἀνάκτορα ταῦτα, ὡς καὶ πάντα τὰ ἄλλα τέως ἀποκαλυφθέντα Μιγανᾶ ἀνάτορα, τὰς μὲν πλίνθους ὠπτησε καὶ κατέστησεν αὐτὰς σκληροτάτας, τοὺς δὲ λίθους μετέβαλεν εἰς ἀσβέστον, ἥτις καὶ αὕτη ἀνελύθη κατόπιν διὰ βροχῶν καὶ ἐσκληρύνθη ἐνιαχεύ μέχρις ἀπολιθώσεως διὰ τοῦ χρόνου καὶ συνεσωματώθη μετὰ τῶν πλίνθων οὕτως, ὥστε ἀπετελέσθησαν ὅγκοι συμπαγεῖς σκληρότατοι, δυσχεραίνοντες μεγάλως τὰς ἀνασκαφάς. Καὶ εἰς τοὺς ἐσωτερικοὺς τοίχους ἐγίνετο χρῆσις μεγάλων ἔστων λίθων, πλήγη οὐχὶ γενικῶς. Συνηθέστερον οἱ ἐσωτερικοὶ τοῖχοι ἐκτίζοντο διὰ πλίνθων καὶ μικρῶν λίθων μετὰ πολλοῦ πηλοῦ ἀναμίξης.

Σημεῖα ἢ γράμματα κεχαραγμένα ἐπὶ τῶν λίθων.

Ἐπὶ τινῶν λίθων τῶν τούχων ἢ τῶν στηλῶν εἰναι κεχαραγμένα Μινωϊκὰ Σημεῖα. Εὑροιτεν μέχρι τοῦδε τοιαῦτα τὰ ἔξι: τὸν διπλοῦν πέλεκυν ἐπὶ στήλης τετραγόνου (εἰκ. 3), τὸν

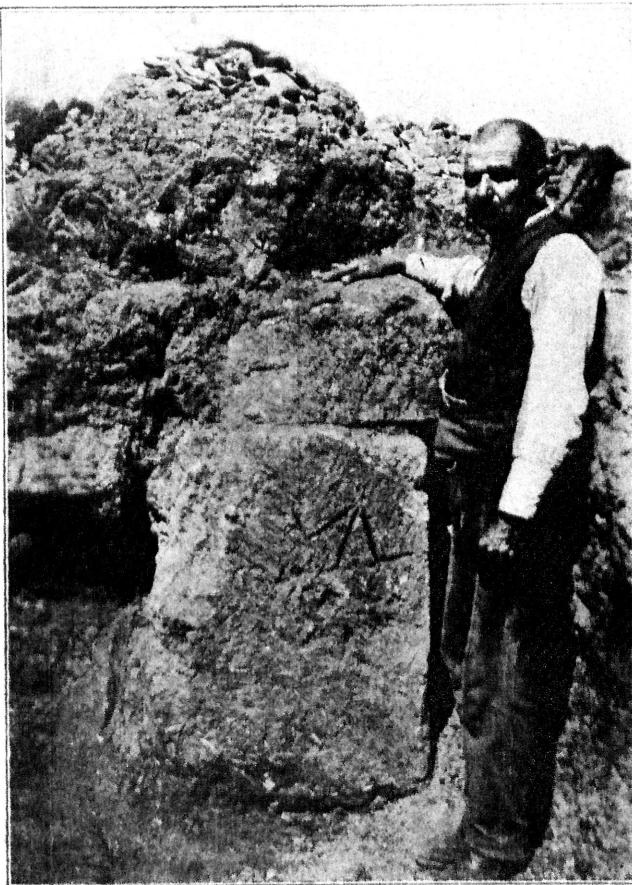
Εἰκὼν 4

ἔξακτινον ἀστέρα ἐπὶ τεμαχίων λίθων ἀπειπασμένων ἐκ τῆς θέσεως αὐτῶν. Ἐπὶ μεγάλου λίθου ἐπίσης κρητινισμένου εὑρέθη σημεῖον, ὅπερ εἶναι ἔξακτινος ἀστέρος, εἰς τὴν κορυφὴν τῆς μιᾶς τῶν κερατῶν τοῦ ὁποίου προσετέθη ἀλαζόν (εἰκ. 4). Ὁμοιον σύγθετον σημεῖον δὲν ἀπαντᾶ οὔτε ἐν Κυωνῷ οὔτε ἐν Φακιστῷ ἢ Ἀγ. Τριάδι τῷ Τυλίσφῳ. Οὐδὲ τὸ ἐν εἰκόνι 5 σημεῖον ἐνθυμοῦμαι γὰρ ἀπαντᾶ ἀλλαχοῦ.

“Οσα τεμάχια ἔξωτερικῶν λίθων ἀπεκαλύφθησαν μέχρι σύγιερον σώζονται καταφαγῇ τὰ ἵγνη ἐπιγρίσιματος δι’ ἀσθέ-

στου καὶ ὅπου ἀκόμη οὐκανδομὴν ἔχει τὴν πρότοφιν ἐπιμελῶς
ξεστήν.

Τὰ πατώματα ὅταν εὑρέθησαν μέχρι τοῦτο ἐπισκευάζοντο

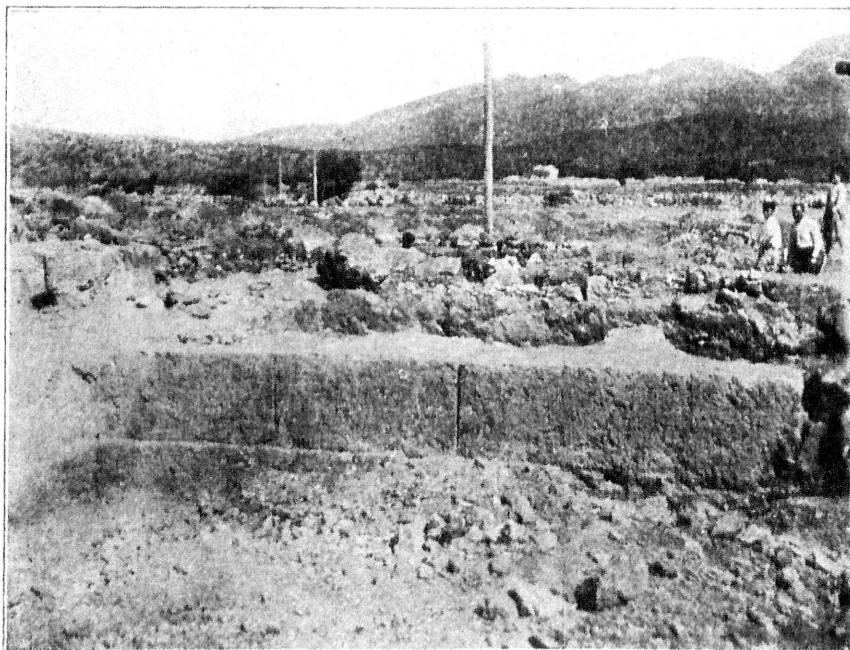

Εἰκὼν 5.

ὅς ἔξις· μετὰ τὴν ισοπέδωσιν τοῦ ἑδάφους ἐστρώνυτο λευκὴ
γῆ εἰς πάχος παλάμης, ἐπὶ ταύτης δὲ λεπτὸν στρῶμα ἔχ-
μίγματος ἀσθέστου καὶ ἄμμου (ταράτσα), ἣ δὲ ἐπιφάνεια ἔχει-
ετο δὲ διαλύσεως ἀσθέστου κεχρωματισμένης συνήθως δι’ ἀγο-
κτοῦ ἔρυθροῦ

Κυρητὰ ενδρήματα.

Ταῦτα ήσαν ἐλάχιστα ἐν τοῖς ἀνακτόροις. Ἡ σπάγις τούτων δὲν συμφωνεῖ πρὸς τὴν ἔκτασιν, οὐδὲ πρὸς τὴν μεγαλοπρέπειαν τῶν κτιρίων καὶ μοὶ φαίνεται δύσκολον νὰ ἐξηγγιῇ ἄλλως, ἐκτὸς ἂν ὑποθέσωμεν, ὅτι τὰ ἀνάκτορα μετὰ τὴν καταστροφὴν καὶ τὴν λεγλασίαν, μείναντα ἐπὶ πολὺν χρόνον ἀγοι-

Εἰκὼν 6.

κτά, ὡς ἐρείπια, προύκάλουν διὰ τῆς μεγαλοπρεπείας αὐτῶν τοὺς θηραυροθήρας καὶ τοὺς περιέργους, οἵτινες τὰ μὲν ἔχοντα ἀξίαν πράγματα συναπεκόμιζον, τὰ δὲ εὔτελή, καὶ μάλιστα τὰ πήλινα, κατέθραυσον εἰς μικρότατα τεμάχια.

Mεταλλικά.

Καθ' ὅλην τὴν ἔκτασιν τοῦ χώρου τῶν ἀνακτόρων καὶ εἰς τὰς αὐλὰς αὐτοῦ εὑρισκον οἱ ἐργάται σχεδὸν καθ' ἑκάστην μικρότατα τεμάχια φύλλων χρυσοῦ. Τοιαῦτα εὕρον καὶ οἱ χωρικοὶ πρὸ 50 περίπου ἑτῶν.⁷ Αγγλος ἀξιωματικός, δι Spratt, περιηγούμενος τότε τὴν Κρήτην πρὸς γάρχαιν τοῦ χάρτου τῆς νήσου, διηγεῖται ὡς ἔξης τὸ πρᾶγμα εἰς τὸ βιβλίον αὐτοῦ·

(Travels and Researches in Crete τόμος; σελ. 112). «Διερχόμενος τοῦ χωρίου Μάλια ἔμφθον παρὰ χωρικῶν ὅτι πρὸ ἑτῶν ποιημήν τις εὗρεν εἰς τὸ μέρος τοῦτο λεπτὰ φύλλα χρυσοῦ εἰς τὴν ἐπιφάνειαν. Τοῦτο μαθόντες οἱ κάτοικοι τοῦ χωρίου Μάλια καὶ ἐπίζουτες νὰ εὕρωσι μεταλλείον χρυσοῦ, εἰργάσθησαν δραστηρίως ἐπὶ ἔδυμάδας σκάπτοντες. Ἀντημεί- φθησαν δὲ δι' ὀλίγων οὐγγιῶν τοῦ πολυτίμου μετάλλου».

Καὶ εἰς ἐμὲ διηγήθησαν ταῦτα πολλοὶ γέροντες. Εἰς μά- λιστα τούτων ἐνθυμεῖται ἀκόμη, ὅτι καὶ κατὰ τὸ 1853 περί- που, ὅτε ἐπεσκέψθη τὴν Κρήτην ὁ Σουλτάνος, εὑρέθη χρυσὸς εἰς τὸ ίδιον μέρος. ⁸ Εκτότε διόποιος ὠνομάσθη Χρυσόλακκος.

Δὲν γῆδυγήθημεν νὰ ἔξακριβώσωμεν μέχρι τοῦδε ποῦ εἶναι ἐπικεκολλημένα τὰ λεπτότατα ταῦτα φύλλα χρυσοῦ καλύπτοντα κοσμήματα ἐκ πορσελάνης. Καὶ ἐν Τυλίσῳ εὕρομεν στλεγ- γίδα χαλκῆν ἐπικεχρυσωμένην διὰ τοιούτων φύλλων. Ἐνταῦθα δημως οὐδέποτε ἔως τώρα εὑρέθησαν τὰ φύλλα ταῦτα σχετι- ζόμενα πρὸς ἄλλα ἀντικείμενα ἐκ πορσελάνης η̄ ἔξ ἄλλης ὅλης. Ἐν τούτοις πρόχειρος καὶ πιθανὴ μοσ φαίνεται η̄ ὑπό- θεσις ὅτι τὰ φύλλα ταῦτα ἀρχικῶς ἐπικάλυπτον ἀντικείμενα ἐκ φιλαρτῆς ὅλης, οἷον ἐκ ξύλου η̄ ὅστος, ἵνα φαίνωνται ταῦτα ὡς χρυσᾶ. Τὰ χρυσᾶ φύλλα δια εὕρομεν ἐφέτος ἔλκουσι δύο περίπου γραμμάρια.

Πλὴν τῶν φύλλων τούτων εὕρομεν καὶ δύο φήμους περιδε- ρχίου χρυσᾶς. Είγανται καὶ αὐταὶ λεπτόταται καὶ ἐσωτερικῶς θὰ εἴγον σκελετὸν ξύλινον η̄ ἔξ ἄλλης ὅλης..

Χαλκᾶ ἀντικείμενα.

Καὶ ταῦτα σπανιώτατα. Εὑρέθη μία μόνον λεπίς μαχαρίου, μία περόνη γαλκή κατιομένη καὶ συντετριμμένη ταῖνδισν γαλκοῦ. "Ομοιοι εὑρέθησαν εἰς πάσας σγεδὸν τὰς ἀνασκαφὰς Μεγαλύκην κατασκιπν. Ήερὶ τῷν ἐν Τυλίσῃ ὑφ' ἡμίπον εὑρεθέντων ἔξεργράσαμεν τὴν γνώμην. ὅτι ἐφυλάσσοντο ταῦτα εἰς τὰ γαλκουργεῖα διὰ πρόχειρον γρῆσιν πρὸς κατασκευὴν γαλκῶν ἀντικειμένων, ὅπως καὶ σίμερον εἰς τοιαῦτα ἐργαστήρια ἔχουσιν οἱ τεχνίται πρόχειρα πέταλα καὶ ταΐνιας καὶ σύριτα γαλκοῦ κλπ.

'Οστέϊα.

'Ελάχιστα μικρὰ τεμάχια εἰργασμένου ἐλεφαντόδοντος εὑρεθέντα ἐντὸς τῶν ἀνακτόρων μαρτυροῦσι τὴν ὑπαρξίαν κοινωνικήν την περίφημον ἐν Κυνισῷ εὑρεθὲν παιγνίδιον (;) σκακίου ἢ δάμας (B.S.A. VII 1900-1 σελ. 79 εἰκ. 25).

Εὗρομεν καὶ πολλά, πλέον τῷν τριάκοντα, τεμάχια ὀστῶν κατοικιδίων ζῷων, ἵδια βοῶν καὶ αἰγῶν, ὅτινα ἔχουσιν εἰς τὸ μέσον περίπου ὅπὴν διὰ τρυπάνου, εἰσὶ δὲ ἀποκεκομμένα ἐκτέρωθεν διὰ πριστίου. Πάντα εἰσὶν ἐκ πλευρῶν βοῶν ἢ μικροτέρων ζῷων ἢ καὶ ὀστᾶ τοῦ ταρσοῦ τῶν αὐτῶν ζῷων. Οὐδὲν τούτων ἔχει οἰονδίποτε χάραγμα ἢ ἀλλο κόσμημα. Δυσκόλως νομίζω δύναται τις γὰρ παραδεχθῆ, ὅτι ταῦτα ἐχρησίμευσον ὡς περίπτερα φερόμενα ὑπὸ ἀνθρώπων, διότι εἰσὶν εὐμεγέθη, καὶ ἐντελῶς ἀδιακόσμητα. Εὑρέθησαν ὅλα ἐντὸς μικροῦ δωματίου, ὅπερ ἐπὶ τοῦ παρόντος πιστεύομεν ὅτι ἦτο θερόν, ἢ παράρτημα τούτου, διὸ τὸ πλήθις τῆς σποδοῦ, ἣτις εὑρέθη ἐντὸς αὐτοῦ καὶ τῷ πολλῷ μικρῷ τῶν κωνικῶν ἀδιακόσμητων φιαλιδίων ἢ καψακίων.

Πήλινα.

'Εφέτος οὖδεν ἀκέραιον πήλινον ἀγγειον εὑρέθη ἐν τῷ ἀνακτόρῳ οὐδὲ καὶ εἰς τεμάχια συγκολλώμενα. Εὑρέθησαν

μόνον πολλὰ τεμάχια γκαστρίων, δλίγχ μὲν πνυταχοῦ, πλεῖστα δὲ εἰς τὸ δικμέρισμα ἔκεινος ἔνθι εύρεθησαν καὶ τὰ προειρημένα διτά. Τὰ πήλινα τεμάχια ἀνήκουσιν εἰς φιάλας, ἀμφορεῖς μετὰ διλόδου στομίου, λαχμπετήρας, πρόχοις καὶ ὅλα τὰ εἰδῆ καὶ σχήματα τῆς μεσομηνῶντος καὶ τῆς πρωΐμου ὑπερομηνῶντος περιέδου. Σημειώσεως ἄξιων εἰναῖς τεμάχιον πίθου, μεσομηνῶν σχήματις, φέροντος εἰς τοὺς ὄμοις κεχαραγμένον μέγχ σημεῖον τοῦ Μινωϊκοῦ ἀλφαράγτου.

‘Η ἔλλειψις δμῶς ἀκεράων πηλίνων ἀγγείων εἰς τὰς τοῦ ἔτους τούτου ἀνατακτήσεις. Δὲν σημαίνει δτι πρέπει καὶ γὰρ ἀπελπισθεῖσιν δτι θάντες εἰναῖς τοικοῦται διότι ἐφέτος περιωρίσθημεν εἰς τὰ ἄκρα μόνον τῶν ἀνακτόρων, ἀλλὰ καὶ ἐνταῦθα δὲν προέδικινον καὶ ἔρευνατο γῆμάν τοικετὰ βαθέως.

“Ἐρευναὶ περὶ τὰ ἀνάκτορα.

‘Απέχουσι ταῦτα ἐν περίπου ἡγιαζόμετρον ἀπὸ τῆς βορείας ἀκτῆς. Πινακίδαι δὲ μέχρι τῆς ἀκτῆς ταύτης φαίνονται ἐν συνεχείᾳ θεμέλια σὸνιῶν καὶ οἱ ἀγροὶ εἰναῖς κατάσπαρτοι ἀπὸ γκαστρίας τῆς ἐποχῆς τῶν ἀνακτόρων. Εὖος; δὲ ἀνω τοῦ αἰγιαλοῦ φαίνονται διτά ἀνθρώπινα μετὰ πολλῶν γκαστρίων ἀνακτῆς.

Ταῦτα ἀσφαλῶς μικρτυροῦσι τὴν ὑπαρχὴν τάφων. “Ἐν τούτων ἐπιπολαῖτατα κείμενον ἐκαθίσταμεν. ‘Αλλ’ εὗρομεν, ὡς εἰκός, καὶ τὸν σκελετὸν τελείως ἀποτυντείεμένον καὶ τὰ ἀγγεῖα εἰς μικρότατα θραύσματα. ‘Ασφαλῶς δμῶς τὰ θραύσματα ταῦτα μικρτυροῦσιν, δτι οἱ ἐνταῦθα τάφοι εἰσὶ σύγχρονοι πρὸς τὰ ἀνάκτορα. ‘Απὸ τῆς δυτικῆς πλευρᾶς τῶν ἀνακτόρων, κειμένων ἐπὶ μικρῷ οὐψώματος, τὸ ἔδαφος ταπεινούται βαθμηδόν καὶ εἰς ἀπόστατιν μικροτέραν χιλιομέτρου ἀπολήγει εἰς ἀμμώδη παραλίαν, παρ’ ἧν ὑπάρχει ἀρθρωτὸς πηγὴ ὕδατος καὶ μικρὸν ἔλος. Εἰς τοὺς μεταξὺ τῆς παραλίας ταύτης καὶ τῶν ἀνακτόρων ἀγροὺς εἰναῖς πάλιν τὸ ἔδαφος κατεσπαρμένον ἀπὸ γκαστρίας Μινωϊκὰ καὶ πολλοὶ τοιχοὶ κτιρίων φαίνονται εἰς τὸ

εδαφος. Εἰς ἔνα τῶν ἀγρῶν τούτων εὑρέθη χαλκοῦν εἰδώλιον δημοσιευθὲν πέρυσιν ὅπ' ἐμοῦ εἰς τὸ Ἀρχ. Δελτίον. Εἰς ἄλλον δὲ ἀγρὸν παρακείμενον δὲ ἴδιοκτήτης καλλιεργῶν αὐτὸν τὸν παρελθόντα χειμῶνα παρετίρηγεν, ὅτι δὲ ποὺς τοῦ ἑτέρου τῶν βοῶν ἐδυθίσθη εἰς τὴν γῆν. Εἰς τοῦτο ἔδωκεν ἀφορμήν, ὡς μοι διηγήθη δὲ διος, στάμνος κεχωσμένη ἐκεῖ, εἰς τὴν ἐδυθίσθη δὲ ποὺς τοῦ βοός. Εἰς τὸ μέρος αὐτὸν ἐνήργησα μικρὰν σκαφὴν καὶ παρετίρηγα τὸτε εὑρίσκεται μικρὰ οἰκία. Οἱ τοῖχοι αὐτῆς, ἐφ' ὅσον γίρευν γίθησαν, τῆσκαν ἐκτισμένοι διὰ λίθων ἀνακονίστων καὶ πολλοῦ πυγλοῦ. Τὸ πάτωμα ἦτο οἷον καὶ τῶν ἀνακτόρων περίπου. Πλαρὰ τὴν στάμνον δὲ εὑρομένην καὶ τρεῖς πίθους μεσομινωῖκούς εἰς τεμάχια καὶ πολλὰ θραύσματα ἀγγείων τῆς αὐτῆς ἐποχῆς. Ἡ δὲ προειρημένη στάμνος εἶναι καὶ κατὰ τὸ σχῆμα καὶ κατὰ τὴν διακόσμησιν καὶ τὰ χρώματα ἀκριβὲς ἀντίγραφον τῆς ἐν Φιλιππῷ εὑρεθείσης καὶ φυλαττομένης εἰς τὸ Μουσεῖον Ἡρακλείου (ἀριθ. 5835). Ἄτυχῶς ή ἐπιφάνεια καὶ τὰ χρώματα τῆς γημετέρας εἰσὶ πολὺ βεβλαμμένα.

** Υοτερομυνωϊκοὶ τάφοι.*

Πρὸς δυσμάς τῶν ἀνακτόρων εἰς ἀπόστασιν δύο ηγετιῶν περίπου χιλιομέτρων, εἰς τὴν θέσιν Ἀγ. Πελαγία, παρὰ τὴν ἀμπελὸν τοῦ Μιχαὴλ Κοσμᾶ, ὑπάρχει βραχῶδες ὑψωμα εἰς τὴν πρὸς ἀνατολὰς ὁρῶν τοῦ ὁποίου φαίνεται σειρὰ χαμηλῶν σπηλαίων. Πλαρὰ τὰ σπήλαια ταῦτα χωρικοὶ κόπτοντες λίθους, παρετίρηγαν ὅτι εἰς ἔν ἀπὸ τὰ σπήλαια ταῦτα ὑπάρχουσι πήλιναι καστέλαι. Κατόπιν δὲ καὶ ἄλλος παρετίρηγε τὰ αὐτά. Μαθόν ταῦτα παρὰ τῶν χωρικῶν, ἐνῷ εἰργαζόμην ἐφέτος εἰς τὰ ἀνάκτορα, ἐνόμισα ὅτι μοὶ ἐπιθάλλετο νὰ ἐρευνήσω καὶ ἐνταῦθα ἔν τούλαχιστον τῶν σπηλαίων τούτων.

Ἄποσπάσας ἐκ τῆς κυρίας ἀνατοχῆς δύο ἐργάτας πεπειραμένους γηεύγησα τὸ σπήλαιον, ὅπερ εὑρίσκεται εἰς τὸ ἄκρον τῆς ἀμπέλου τοῦ Μιχαὴλ Κοσμᾶ. Τὸ σπήλαιον ἔχει σμικρυνθῆ διότι ἔχει ἀποκοπὴ πολὺ μέρος ὑπὲρ τὸ στόμιον τῆς ὁροφῆς

ἀντοῦ πρὸς ἔξόρυξιν λίθων. "Εἶώ τοῦ σημερινοῦ στομίου καὶ ἐντὸς τοῦ σπηλαίου εὔρομεν πέντε πυγλίνας λάργανας ὑστερομιγωϊκής ἐποχῆς. Τινὲς τούτων εἶχον τὰ καλύμματα αὐτῶν. Ἡσκαὶ δημιαὶ ταῦτα κεκινημένα. Αἱ λάργανας εἰναι πᾶσαι τετράγωνοι, οὐδεμίᾳ τούτων λουτηροειδής, τὰ δὲ σκεπάσματα αὐτῶν εἰναι ἀπομίμησις ἀετοειδοῦς στέγης οἰκίας. Ἐκάστη περιεῖχεν ἔνα σκελετόν.

"Ο εἰς τούτων ἡτο γυναικὸς καὶ εἰς παιδίου δεκαπέντε περίου ἐτῶν διὰ τοὺς ἀλλούς δὲν δύναμαι νὰ ἀποφανθῶ ἀκόμη. Ἀγγεῖα πήλινα εὑρέθησαν ὑπὸ τὰς λάργανας πάντα ὑστερομιγωϊκὰ ἢ ὅψιμα Μυκηναϊκά. Καὶ αἱ λάργανας καὶ τὰ ἀγγεῖα εἰναι κατεσκευασμένα ἐκ λευκοῦ πηγοῦ καὶ τελείως ὠπτημένα ἐν κλιθάνῳ. Δὲν ἐκαθίσθησαν δημιαὶ ἀκόμη ἐντελῶς, διὸ ἡ περιγραφὴ αὐτῶν ἀναδάλλεται μετὰ τὸν ἐν τῷ Μουσείῳ καθαρισμὸν.

Τάφοι δημοιοι ὑπάρχουσιν ἀστραλῶς καὶ ἀλλοι ἐκεὶ πληγίον, φαίνονται δημιαὶ σεσυλγημένοι, ὡς καὶ ὁ ἔξετασθεὶς ὑφ' ήμων.

Συμπέρασμα.

Αἱ τοῦ ἔτους τούτου ἔρευναι, περιορισθεῖσαι, εἰς δοκιμαστικὰς μᾶλλον ἔξερευνήσεις τοῦ ἐδάφους, ἀπέδειξαν τὰ ἔξης :

Πρῶτον ὅτι τὸ εἰς θέσιν "Αἴγυμο ὑπὸ ἔξετασιν ἀνάκτορον εἰναι εὐρύτατον κατέχον χῶρον 8 στρεμμάτων καὶ πλέον.

Δεύτερον, ὅτι τὸ ἀνάκτορον τοῦτο ἀνήκει εἰς τὴν μεσομιγωϊκὴν γ'. περίοδον, ἥτοι ἀντιστοιχεῖ χρονικῶς οὐχὶ πρὸς τὰ φαίνομενα νῦν ἀνάκτορα τῆς Κυωτοῦ καὶ Φαιστοῦ, ἀλλὰ πρὸς τὰ ὑποκείμενα τούτοις, ὣν μόνον ἐλάχιστα μέρη φαίνονται. Τοῦτο δὲ εἰχε μεγίστηγη ἐπιστημονικὴν σημασίαν, διότι ἐν Κυωτῷ μὲν καὶ Φαιστῷ δὲν δύναται ποτε νὰ ἔξερευνηθῇ τελείως τὸ μεσομιγωϊκὸν ἀνάκτορον, διότι οὐδεὶς ἔχει τὸ θάρρος νὰ καταστρέψῃ τὰ ὑπάρχοντα ὑστερομιγωϊκὰ ἀνάκτορα τὰ καλύπτοντα τὰ παλαιότερα. Ἐνταῦθι δημιαὶ οὐδὲν σοδαρὸν κώλυμα ὑπάρχει, ἵνα ἔξερευνηθῇ τελείως τὸ Μεσομιγωϊκὸν ἀνάκτορον. Σώζον-

ται δὲ εύτυχώς οἱ τοῖχοι τούτου εἰς ἕκανόν ὑψος, ὥστε γί δρι· στική ἀντοῦ ἐξερεύνησις θὰ μᾶς διδάξῃ καὶ τὸ σχέδιον καθ' ὃ φυκοδομήθη καὶ τὸν τρόπον τῆς τοιχοδομίας, καὶ τῶν κονια· μάτων καὶ τῶν πατωμάτων κατὰ τὴν μεμαρτυρισμένην ἐκείνην χρονικήν περίοδον.

Ἐπειδὴ δέ, ὡς ἀπέδειξαν αἱ τοῦ ἔτους τούτου ἔρευναι, οὕτε ὑπὸ τὰ ἀνάκτορα ὑπάρχουσι παλαιότερα οἰκοδομήματα οὕτε ἐκτίσθησαν ἄλλα κτίρια ἐπὶ τῶν ἔρειπίων, τὰ συμπεράσματα τῶν ἔρευνῶν μαζὶ θὰ εἰναι σχέστερα

Τρίτον, ἐδεσθιώθη γί ὑπαρξίες ἔρειπίων εὐρείας πόλεως περὶ τὰ ἀνάκτορα καὶ συγχρόνου πρὸς ταῦτα.

Τέταρτον, ἐξηριθώθη γί θέσις τῆς συγχρόνου νεκροπόλεως.

Πέμπτον, ἐδιδάχθημεν ὅτι μετὰ τὴν καταστροφὴν τῆς πόλεως καὶ τῶν ἀνακτόρων δὲν ἐγκατελείφθη τελείως ὁ τόπος, ἀλλ' ἐκτίσθη γί γένε πόλις γί ὑστερομενωνή 3—4 μίλια δυτικώτερον τῆς παλαιᾶς.

ΙΩ. ΧΑΤΖΙΔΑΚΙΣ.